

سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران به منظور سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی (نمونه: برنجکوبی‌های بخش تولم، شهرستان صومعه‌سرا)

سمیرا محمودی^۱

سیده فاطمه امامی^۲

چکیده

جبران عقب‌ماندگی و دستیابی به توسعه پایدار روستایی، نیازمند سرمایه‌گذاری برای بهره‌جویی از مزیت‌های نسبی و توانایی‌های بالقوه اقتصادی است. هدف پژوهش حاضر، تبیین رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران به منظور سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی است که بدین منظور صاحبان کارخانه‌های برنجکوبی مناطق روستایی بخش تولم شهرستان صومعه‌سرا بصورت تمام‌شماری (۵۵ کارخانه برنجکوبی)، مورد بررسی قرار گرفت. تحقیق حاضر از نظر روش، کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. روش گردآوری اطلاعات نیز به صورت کتابخانه‌ای و پیمایشی (مشاهده مستقیم و پرسشنامه) بود. نتایج بدست آمده از همبستگی پیرسون نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت بین سرمایه اجتماعی و امنیت محیط جغرافیایی، امنیت حمایتی، امنیت سیاسی و امنیت اجتماعی؛ و رابطه ناقص و منفی بین سرمایه اجتماعی و امنیت قانونی می‌باشد. همچنین بررسی رابطه بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی نیز نشان داد، بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی (بغیر از مشارکت اجتماعی) رابطه معنادار مستقیم و مثبت وجود دارد. از سوی دیگر، براساس نتایج تحلیل رگرسیونی و ضریب تعیین بدست آمده (۰/۷۹۹)، متغیرهای مستقل حدود ۸۰ درصد از احساس امنیت سرمایه‌گذاری را در جامعه نمونه تبیین می‌کنند. نتایج تکنیک چند متغیری تحلیل مسیر نیز نشان داد، شاخص‌های امنیت قانونی، امنیت سیاسی، امنیت محیط جغرافیایی، امنیت اجتماعی در ارتباط با متغیر امنیت سرمایه‌گذاری؛ و همچنین شاخص‌های عملکرد نهادی و اعتماد نهادی و اعتماد بین‌فردی و تعمیم‌یافته و مشارکت اجتماعی در ارتباط با متغیر سرمایه اجتماعی، از عوامل مؤثر بر احساس امنیت سرمایه‌گذاری هستند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، ریسک‌پذیری اقتصادی، احساس امنیت سرمایه‌گذاری، مناطق روستایی، شهرستان صومعه‌سرا.

مقدمه

برای از بین بردن مشکلات اقتصادی و مسائل ناشی از آن (مثل فقر، بیکاری، اعتیاد، انواع جرم‌ها و ...) راه‌های متنوعی وجود دارد. در سیستم اقتصادی فعلی یکی از راه‌های فرار از این مشکلات، جذب سرمایه‌هاست. جذب سرمایه اهمیت بسیاری برای یک کشور دارد؛ چرا که سرمایه می‌تواند بخش تولید را تحریک بخشد و با افزایش تولید، موجب رشد تجارت، بهبود سطح زندگی مردم و رشد و توسعه اقتصادی شود (وظیفه‌امندی و همکاران، ۱۳۹۲: ۹۸). چنانکه اهداف جهانی همچون توسعه پایدار سازمان ملل و همچنین الزامات و تعهدات بخش خصوصی مانند زنجیره‌های عرضه به شیوه پایدار نیز، محرک تقاضای رو به رشد فرصت‌های سرمایه‌گذاری پایدار در بخش مواد غذایی و کشاورزی می‌باشد (Negra et al., 2020: 1). بنابراین گسترش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و صنایع وابسته به آن در قالب سرمایه‌گذاری‌های دولتی و خصوصی می‌تواند موجب ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر در مناطق روستایی و در نتیجه جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها و افزایش نرخ رشد بخش کشاورزی شود (ترکمانی و باقری، ۱۳۸۱: ۳). از سوی دیگر، برابر مطالعه،

نهادهای بومی جوامع روستایی و افراد بانفوذ و سنتی روستا اغلب فاقد مهارت‌های فنی، دانش و شبکه‌های اجتماعی و سیاسی لازم برای مذاکره و مدیریت موفقیت‌آمیز در زمینه سرمایه‌گذاری و مشارکت تجاری هستند (Vega & Keenan, 2014; Bunge-Viver & Martinez-Balleste, 2017; Gnych et al., 2020: 3). لذا سرمایه‌گذاری اقتصادی در مناطق روستایی علی‌رغم منابع داخلی، به میزان قابل توجهی از منابع محیط خارجی نیز نیازمند است (Cai et al, 2014; Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 105). در چنین شرایطی با توجه به شرایط عدم اطمینان، توانایی در ارزیابی ریسک واقعی (برخلاف ریسک درک شده) و در دسترس بودن ابزارهای کاهش ریسک، عناصر اصلی تصمیمات سرمایه‌گذاری، صرف‌نظر از نوع سرمایه‌گذار و یا حتی تهیه منابع مالی هستند (Negra et al., 2020: 3). در این چارچوب، مفهوم «آمادگی سرمایه‌گذاری» بعنوان ابزاری برای هدایت سیاستها و برنامه‌ها با هدف کاهش موانع سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط پدید آمده است (Mason & Kwok, 2010; Gnych et al., 2020: 3). براساس تئوریه‌های سرمایه‌ای (بکر^۱، ۱۹۹۴؛ بوردیو^۲، ۱۹۸۶؛ دولینجر^۳، ۱۹۹۵)، سرمایه‌گذاری در کسب و کارهای جدید به سطوح قابل توجهی از سرمایه فردی نیاز دارد (De Clercq et al., 2013; Mickiewicz et al., 2017). سرمایه‌های مالی، انسانی و اجتماعی، اشکال اصلی سرمایه فردی هستند (Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 2). افرادی که سرمایه اجتماعی بالایی دارند، تمایل بیشتری به تشریح مساعی داشته و خودمحوری کمتری دارند (Hasan et al., 2016; Mahfud et al., 2020: 35). بنابراین سرمایه اجتماعی با افزایش احساس قدرت در افراد، منجر به تصمیم‌گیری‌های اقتصادی ریسک‌دار می‌گردد. عبارتی، سرمایه اجتماعی می‌تواند تحمل ریسک را در افراد مرتبط با اجتماع محلی تعدیل نماید زیرا روشی برای تأمین ریسک‌های فردی فراهم می‌کند. بعنوان مثال، بلاچ^۴ و همکاران (۲۰۰۸) اذعان داشته‌اند که سرمایه اجتماعی مکانیسم بیمه غیررسمی را ارائه می‌دهد که می‌تواند میزان ریسک‌پذیری را در سرمایه‌گذاران اقتصادی افزایش دهد (Hasan et al., 2020: 9). همچنین بالا بودن میزان سرمایه اجتماعی جامعه میزبان نیز حمایت از سرمایه‌گذار را بهبود بخشیده و منجر به کاهش عدم اطمینان می‌گردد (Monolova et al., 2007) که در طی روند دشوار ایجاد یک سرمایه‌گذاری جدید بسیار مفید است (Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 3). بنابراین اثری که سرمایه اجتماعی بر رشد اقتصادی می‌گذارد اغلب از طریق سرمایه‌گذاری است. به این معنی که سرمایه اجتماعی با فراهم کردن محیطی آرام و باثبات از نظر اجتماعی و سیاسی، در وهله اول بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد و سپس در مراحل بعدی، رشد را تحت تأثیر قرار می‌دهد (سویزی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۳۷). از همین‌رو، سرمایه اجتماعی در [سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای روستایی] مهم است، زیرا «با اعتماد متقابل، هزینه‌های همکاری متقابل را کاهش می‌دهد» (Wu & Liu, 2020: 2) و شرایط مطمئن و ایمنی را بدین منظور فراهم می‌نماید. برابر مطالعه، استان گیلان با قابلیت بالا در زمینه کشاورزی از پتانسیل بالقوه‌ای جهت سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی و تکمیلی برخوردار است، ولیکن درحال حاضر تناسب چندانی بین فعالیت کشاورزی و صنایع وابسته به آن وجود ندارد. از سوی دیگر، علی‌رغم تنوع در انواع محصولات زراعی و باغی و نیز جایگاه بسیار مناسب شیلات در سطح شهرستان صومعه‌سرا نیز شاهد وضعیت مشابهی هستیم بطوریکه حتی در ارتباط با برخی محصولات همچون فرآوری ماهی، بادام زمینی و توت فرنگی سرمایه‌گذاری چندانی صورت نپذیرفته است. در این چارچوب، فراهم نمودن زمینه سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای وابسته به بخش کشاورزی ضمن شکل‌گیری خوشه‌های فعالیت، توسعه اقتصاد روستایی و نهایتاً توسعه منطقه‌ای را به دنبال خواهد داشت. علی‌رغم تأیید این بحث و آثار توسعه‌ای آن بر مناطق روستایی، امروزه احساس امنیت سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی به چالشی اساسی در کشور ما بدل شده است. بر همین اساس پژوهش حاضر با این دغدغه اصلی که بسیاری از سرمایه‌گذاران ریسک سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی را نمی‌پذیرند، و همچنین با تکیه بر چارچوب نظری سرمایه اجتماعی و امنیت سرمایه‌گذاری، به تبیین رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران به منظور سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی با نگرش سنجی از صاحبان کارخانه‌های برنجکوبی روستاهای بخش تولم شهرستان صومعه‌سرا می‌پردازد.

¹ . Becker

² . Bourdieu

³ . Dollinger

⁴ . Bloch

مبانی نظری

در دنیای مدرن قدرت اقتصادی اساس همه چیز است و سایر ابعاد قدرت را تحت شعاع خود قرار می‌دهد، واضح است که لازمه دارا بودن یک اقتصاد پویا، سرمایه‌گذاری مادی است. لازمه رشد سرمایه‌گذاری و در نتیجه توسعه اقتصادی، عناصر امنیت و سرمایه اجتماعی می‌باشد (سویزی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۲۱). به عقیده پاتنام^۱ (۱۹۹۵) سرمایه اجتماعی را می‌توان بعنوان «ویژگی‌های سازمان اجتماعی مانند شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد اجتماعی دانست که هماهنگی و همکاری را برای منافع متقابل تسهیل می‌کند». برابر مطالعه، در سالهای اخیر، سرمایه اجتماعی - شامل شبکه‌های اجتماعی و هنجارها، ارزشها و نگرشهای توزیع شده در چنین شبکه‌هایی - اثر مثبتی را در رشد اقتصادی (La Porta et al, 1998; Zak & Knack, 2001)، توسعه مالی (Guizo et al, 2004)، سرمایه‌گذاری مشترک (Bottazzi et al, 2007) و داد و ستد (Guizo et al, 2009) و کارآفرینی (Westlund & Bolton, 2003) نشان داده است. بویژه با کاهش موهبت‌های طبیعی برای توسعه محلی و منطقه‌ای و تمایل به همگرایی در سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی اهمیت فزاینده‌ای برای رشد اقتصادی پیدا کرده است (Whiteley, 2000; Mohan & Mohan, 2002; Li et al., 2015: 134). بنابراین سرمایه اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای حمایت از اجرا و پیاده‌سازی سیاستهای روستایی و کشاورزی در بسیاری از کشورها یا مناطق جهان به‌کار برده می‌شود و نقش مهمی در توضیح ناکارآمدی نهادهای سیاسی و پیامدهای اقتصادی مرتبط، بازی می‌کند (Baranyai et al., 2011: 520). همچنین در برخی مطالعات، دانشمندان سرمایه اجتماعی را بعنوان منبع ارزشمندی در نظر می‌گیرند که دسترسی به منابع مختلف دیگر از جمله منابع مالی، اطلاعات بازار و مشتریان را بسط می‌دهد (Sengupta, 2010; Mahfud et al., 2020: 35). بطور کلی سرمایه اجتماعی را می‌توان در قالب یک سرمایه‌گذاری ناملموس، بعنوان یک تسهیل‌گر قوی در مبادله‌ی منابع توسعه براساس روابط اجتماعی و توسعه شبکه‌های محلی دانست (طولابی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۷-۱۶۶).

ولکاک و نارایان^۲ (۲۰۰۰) در مطالعه‌ای، سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی را از چهار منظر؛ دیدگاه کمونیستی (سازمانهای محلی)، دیدگاه شبکه‌ای (پیوندهای درونی و بیرونی جوامع)، دیدگاه نهادی (سرمایه اجتماعی بعنوان محصول نهادهای سیاسی و حقوقی) و دیدگاه اشتراک مساعی (شبکه‌های جامعه و روابط دولتمردانه)، بررسی می‌کنند (Wu & Liu, 2020: 3). در این چارچوب، شبکه‌های اجتماعی می‌تواند ناکارآمدی بالقوه ناشی از عدم تقارن اطلاعات مربوط به بازار را بهبود بخشد و وسیله‌ای برای تبادل اطلاعات کارآمد فراهم آورده و منجر به بهبود نتایج اقتصادی گردد (Javakhadze et al., 2016; Hasan et al., 2020: 8). بطور کلی سرمایه اجتماعی تأمین شده توسط خانواده، اجتماع یا روابط سازمانی به تکمیل آموزش، تجربه و سرمایه مالی موردنیاز کمک می‌کند. این شبکه‌ها، حمایت از منابع را بهبود بخشیده (Stam et al., 2014; Sahasranamam & Sud, 2016) و میزان آگاهی در مورد سرمایه‌گذاری اقتصادی در مناطق روستایی را افزایش می‌دهد (Minniti & Nardone, 2007; Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 106).

از سوی دیگر، اعضای جامعه روستایی و رهبران و فعالان حقوق بومی ممکن است بدلیل سابقه طولانی استثمار و بی‌عدالتی در توزیع هزینه‌ها و منافع و عدم شناخت رسمی از حقوق خود، نسبت به سرمایه‌گذاران اقتصادی در روستا دیرباور باشند (Mayers & Vermeulen, 2002; Vermeulen & Cotula, 2010). همچنین، اعضای جامعه ممکن است از سرمایه‌گذاری در شرکتهای تجاری حمایت نکنند، زیرا می‌ترسند که قرار گرفتن در معرض بازارها، منجر به افزایش تقاضا برای منابع و تغییر الگوی مصرف جامعه، افزایش فرسایش منابع طبیعی، ارزشهای سنتی و عرف فرهنگی جامعه گردد (Hernandez-Aguilar et al., 2017; Gnych et al., 2020: 3). لذا، مؤسسات و نهادهای تحمیل شده از بیرون و عبارتی غیربومی ممکن است با ترجیحات جامعه محلی مطابقت نداشته باشد (Dal Bo et al., 2010; Kamaei, 2016; Yang et al., 2020: 3). از اینرو، توسعه اقتصادی در اجتماعات با اعتماد پایین ناشی از منابع اتلاف شده، کاهش می‌یابد (Fukuyama, 1995; Knack and Keefer, 1997; Woodhouse, 2006: 85). در چنین شرایطی،

^۱ . Putnam

^۲ . Woolcock & Narayan

روابط شکل گرفته بر مبنای اعتماد ممکن است اثر مثبتی در فرآیند رشد اقتصادی و بویژه سرمایه‌گذاری داشته باشد. همچنین ممکن است به عنوان یکی از عوامل شکاف عملکردی رشد بین هر منطقه شهری و روستایی در کشورهای توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته و کشورهای فقیر شمرده شود (Li et al, 2015: 134).

از سوی دیگر، نهادها نیز بعنوان یکی از عناصر اساسی در سازماندهی اجتماعی و توسعه اقتصادی هستند (Yang et al., 2020: 3). مطابق با نظر نورث^۱ (۱۹۹۰)، نهادها قواعد بازی هستند که در یک جامعه، برهم‌کنش‌ها و تعاملات انسانی را ایجاد می‌کنند. در این چارچوب مطابق با دیدگاه نورث، اقتصاد نهادی جدید، یک چارچوب نهادی را دربرمی‌گیرد که شامل ساختار رسمی قوانین و مقررات کنترل رفتار اقتصادی - اجتماعی و سیستم روابط غیررسمی شامل آداب و رسوم، هنجارها و عادات اجتماعی می‌باشد (Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 107). بعبارت دیگر، برخلاف باورهای معمول که تحقق رشد اقتصادی را یا مستلزم دولتی شدن اقتصاد می‌دانند و یا مستلزم بازاری شدن آن؛ اقتصاد نهادگرایی جدید بر این باور است که اقتصاد باید ترکیب بهینه‌ای از نهادهای بازاری و غیربازاری، یا به تعبیر نهادگرایان، ترکیبی از بازار، دولت و بنگاه باشد. سرمایه اجتماعی یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم ارائه شده در این زمینه است. در همین ارتباط، ولکاک و نارایان (۲۰۰۰) نیز تأکید می‌کنند که «سرمایه اجتماعی در یک خلاء سیاسی وجود ندارد» که بتواند برای ارتقاء یا تضعیف منافع عمومی استفاده شود (Wu & Liu, 2020: 3). چن^۲ و همکاران (۲۰۱۱b) در مطالعه خود اذعان داشته‌اند که مداخله دولت بطور قابل توجهی با کارایی سرمایه‌گذاری در ارتباط است و در میزان تأثیرگذاری آن بین بنگاههای اقتصادی دولتی و غیردولتی تفاوت وجود دارد (Yang et al., 2020: 1). لذا، نهادهای رسمی از قبیل سیستم مالی، سیستم آموزشی و سیستم سیاسی، بطور سیستماتیک اقدامات مختلف سرمایه‌گذاری را با «فراهم آوردن» یا «انکار» فرصتهای مختلف برای تحقق بخشیدن از طریق سرمایه‌گذاریهای خاص، تسهیل یا سرکوب می‌کنند (Bowen & De Clercq, 2008; De Clercq et al., 2013; Sahasranamam & Nandakumar, 2020: 105). جین و یو^۳ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای پی برده‌اند که شبکه‌های اجرایی و حاکمیت دولت می‌تواند با کاهش ناطمینانی‌ها و ریسک سرمایه‌گذاری، بهره‌وری سرمایه‌گذاری را بهبود بخشد (Yang et al., 2020: 1). امروزه دولتها اغلب تمایل فزاینده‌ای برای ارتقاء سرمایه‌گذاری‌های خصوصی در اقتصاد روستایی دارند (Allinson et al., 2011; Harrow & Jung, 2016; Steiner & Teasdale, 2016) و ابزارهای سرمایه‌گذاری خود را به سمت سازوکارهای سرمایه‌گذاری اجتماعی با تأکید بر بخش خصوصی اصلاح می‌کنند (Hall et al., 2012; Wilson, 2014; Bruton et al., 2015; Vanderhoven et al., 2020: 1).

سرانجام در تبیین سرمایه اجتماعی و امنیت سرمایه‌گذاری، مفاهیم سرمایه اجتماعی درون‌گروهی^۴ و سرمایه اجتماعی برون‌گروهی^۵ قابل توجه است. مطابق با نظر پاتنام^۶ (۲۰۰۰)، «سرمایه اجتماعی درون‌گروهی به پیوند درونی بین افرادی که دارای تجانس هستند، اشاره دارد؛ از اینرو عمدتاً در بین کسانی که دارای پیوندهای قوی و افقی هستند اتفاق می‌افتد. درحالیکه سرمایه اجتماعی برون‌گروهی بین افرادی که تجانس کمتری داشته و عمدتاً دارای پیوندهای ضعیف و عمودی هستند، شکل می‌گیرد» (Wu & Liu, 2020: 2-3). درحالیکه سرمایه اجتماعی برون‌گروهی برای برداشتن گامهای اولیه توسعه اقتصادی بسیار مهم و تعیین‌کننده است، ترکیبی از این نوع سرمایه اجتماعی با تولید و بکارگیری سرمایه اجتماعی برون‌گروهی است که احتمالاً تأثیر پایدار و قابل توجه‌تری را در سطح توسعه اقتصادی در درون یک جامعه دارد (Woodhouse, 2006: 86). در واقع سرمایه اجتماعی برون‌گروهی مردم را بطور عمودی به سطوح بالای قدرت متصل کرده (Long & Fink, 2019: 156) و در تعامل بین سرمایه‌گذار، دولت و جامعه محلی نقش اساسی ایفا می‌کند.

1. North

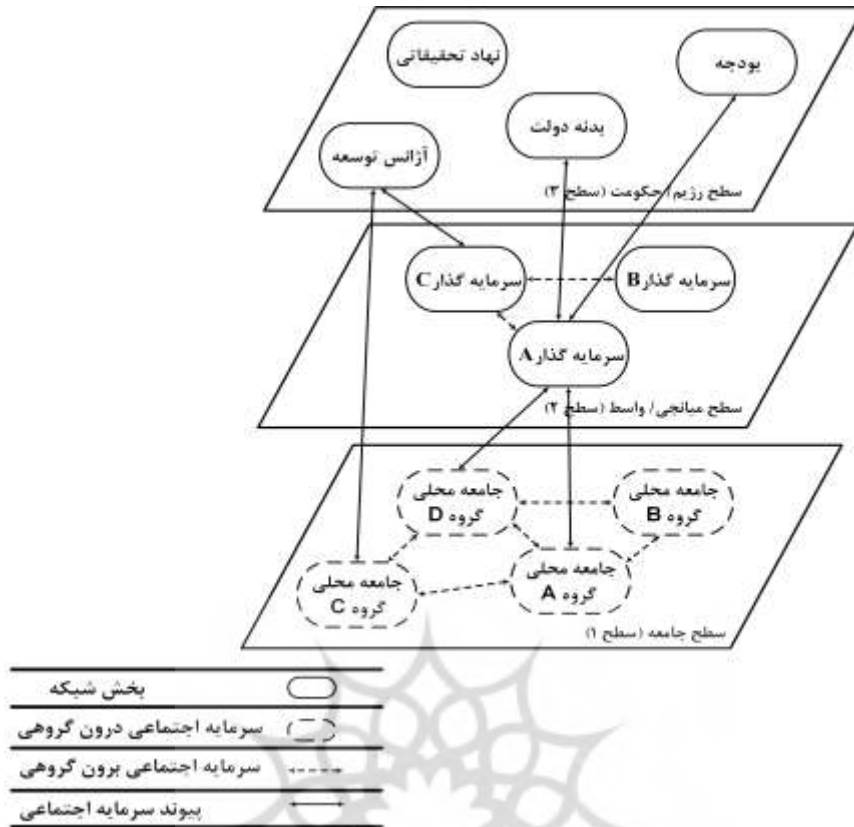
2. Chen

3. Jin & Yu

4. bonding social capital

5. bridging social capital

6. Putnam

شکل (۱): تعامل اشکال مختلف سرمایه اجتماعی در سرمایه‌گذاری‌های روستایی (اقتباس از: Long & Fink, 2019: 157)

با عنایت به بحث، در صورت فرسایش سرمایه اجتماعی و شاخص‌های آن همچون اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی، شبکه‌های اجتماعی و ...، ضمن برهم خوردن تعادل جامعه، ناامنی نیز حیات جامعه را با مسأله مواجه می‌کند. با وجود این شرایط، سرمایه‌گذاری چه از سوی دولت باشد و چه از سوی بخش خصوصی، تحقق پیدا نخواهد کرد (سویزی و محمدی، ۱۳۹۰: ۱۲۸-۱۲۷).

شکل (۲): مدل مفهومی پژوهش

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نظر روش، کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش بصورت ترکیبی از روش کتابخانه‌ای و پیمایشی (مشاهده مستقیم و پرسشنامه) بود. جامعه آماری تحقیق، صاحبان کارخانه‌های برنجکوبی واقع در مناطق روستایی شهرستان صومعه‌سرا می‌باشد. براساس آخرین آمار بدست آمده از واحد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، جهاد کشاورزی استان گیلان، تا سال ۱۳۹۵ تعداد ۵۵ کارخانه برنجکوبی فعال در مناطق روستایی بخش تولم شهرستان صومعه‌سرا موجود بوده است که به صورت تمام شماری پرسشنامه تکمیل گردید. بعبارت دیگر، اطلاعات موردنیاز در قالب پرسشنامه و با نظرسنجی از مدیران عامل کارخانه‌های مذکور جمع‌آوری گردید.

جدول (۱): متغیرهای پژوهش

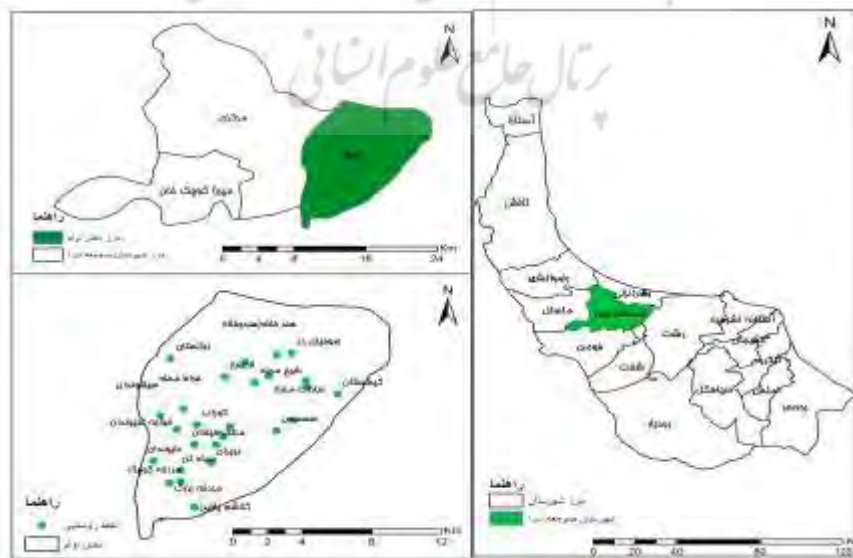
متغیر	شاخص	گویه / نامگر
امنیت سرمایه‌گذاری	امنیت قانونی	بی‌ثباتی در اجرا و تغییرات مکرر در قوانین و مقررات، تعیین و تضمین نرخ سود مناسب تسهیلات بانکی، نرخ انتظار برگشت سرمایه به منظور ترغیب بخش خصوصی، امکان رقابت‌پذیری قیمت تمام شده، تولیدات روستا، تخفیف یا حذف نرخ مالیات از سرمایه‌گذاران، میزان حاکمیت نظم و قانون در سیستم مدیریتی روستا، وجود قوانین مربوط به سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی در حقوق و قوانین دهیاری‌ها، وجود محیط رقابتی سالم در بین سرمایه‌گذاران بخشهای مختلف اقتصادی، شفافیت نظام تأمین مالی مانند اخذ وام‌های بانکی، پرداخت اعتبارات هماهنگ با تقویم زراعی توسط بانک کشاورزی، تمرکز فعالیتهای مرتبط در چارچوب یک مجموعه یا شبکه مانند هلدینگ، بازاریابی الکترونیکی، تأسیس واحدهای اعتباری تعاونی به منظور ایجاد تغییر در فناوری و تحرک فعالیتهای اقتصادی روستا، حجم اعتبارات پرداختی از نظام بانکی به بخش‌های کشاورزی، تسهیل قوانین و مقررات مربوط به بازپرداخت وام‌ها، حضور فعال شبکه‌های بانکی در روستاها به منظور جمع‌آوری سرمایه‌های کوچک
	امنیت محیط جغرافیایی	تأمین زیرساخت‌های اولیه استقرار واحدهای صنعتی، تأمین زیرساخت‌های زیربنایی تولید در بخشهای مختلف اقتصادی در روستا، دسترسی به راه مناسب و ارتباط مناسب و راحت با شبکه اصلی ارتباطی، دسترسی به فناوری اطلاعاتی و ارتباطی مناسب از جمله شبکه مخابراتی و اینترنت، تحت پوشش قرار گرفتن تمام روستا در زمینه فناوری ICT، وجود مکان‌های مناسب اقامتی برای تولیدکنندگان و کارفرمایان و متخصصین فنی و ...، دسترسی به شبکه سراسری برق، دسترسی به منابع آب کافی اعم از لوله‌کشی و جریان‌های سطحی و طبیعی، دسترسی راحت و مناسب به منابع سوخت همچون گازوئیل، بنزین و ...، میزان فاصله روستا از نزدیکترین شهر، وسعت فیزیکی روستا، قرار نداشتن در معرض مخاطرات طبیعی و انسانی
امنیت اجتماعی	امنیت سیاسی	نوسان شاخص‌های اقتصاد کلان از قبیل نرخ تورم و نرخ ارز، تبعات مسائل سیاسی در سطح بین‌المللی و داخلی بر سرمایه‌گذاری اقتصادی در روستا، رقابت‌های سیاسی در روستاها از قبیل رقابت و درگیری‌های بین مدیران اجرایی روستاها، نبود اختلافات و تنش‌های قومی و طایفه‌ای در سطح روستا
	امنیت حمایتی	ساماندهی مطلوب سیستم پرداخت حق بیمه، توسعه نظام بیمه محصولات کشاورزی (بیمه قیمت)، وجود شرکتهای بیمه در محل / روستا، ارائه خدمات رایگان، مشاوره فنی، اقتصادی و ... به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی توسط وزارت جهاد کشاورزی، بانک کشاورزی و سازمانهای زیربط، وجود قوانین کار مناسب به نفع کارگر و کارفرما در توسعه فعالیتهای روستا، وجود نیروی کار کافی و ارزان برای انواع فعالیتهای اقتصادی در روستا
سرمایه اجتماعی	امنیت اقتصادی	احتمال بازگشت‌پذیری سرمایه، بالا بودن فسادپذیری کالاها، وجود سیستم مطلوب بازاریابی کالاهای تولید شده، وجود شغل‌ها و فعالیتهای همبسته و پیوسته و مرتبط روستایی
	امنیت اجتماعی	احساس آرامش در ارتباط با فضای کسب و کار در روستا، پایین بودن احتمال دستبرد سرمایه از طرف روستاییان، پایین بودن احتمال دستبرد به سرمایه توسط افراد خارج از روستا
سرمایه اجتماعی	شبکه‌های اجتماعی	میزان درک شرایط سرمایه‌گذاری توسط روستاییان، احساس دلگرمی دادن به سرمایه‌گذار، امکان مشورت با روستاییان در ارتباط با امور مختلف، میزان حمایت روستاییان برای حل مشکلات مالی، زیرساختی و ...، امکان گفتگو با روستاییان در ارتباط با رنجش‌ها و مزاحمت‌های احتمالی، میزان آشنایی با مدیران، کارشناسان و متخصصان درگیر با مسائل روستایی، میزان تعامل با دیگر سرمایه‌گذاران روستایی، میزان تعامل با کارشناسان روستایی، میزان ارتباط با ادارات و بخشهای دولتی مرتبط، میزان ارتباط با بخشهای خصوصی، نهادها و سازمانهای غیردولتی
	مشارکت اجتماعی	میزان احساس مسئولیت در ارتباط با مسائل و مشکلات روستاییان، میزان مشورت و کمک فکری به مدیران محلی و ریش‌سفیدان روستا، میزان مشارکت در فعالیتهای اقتصادی و رفاهی روستاییان، میزان اهمیت دادن به نظرات روستاییان در زمینه مورد سرمایه‌گذاری، میزان کمک مالی برای رفع مشکلات روستا، میزان مشارکت

متغیر	شاخص	گویه / نماگر
	اعتماد (نهادی، بین فردی و تعمیم‌یافته)	در سایر فعالیتهای مرتبط با روستا، میزان مشارکت و همکاری با دیگر سرمایه‌گذاران میزان توجه دولت به آسایش و رفاه روستاییان، میزان اختصاص برنامه‌ها و اقدامات دولت به روستاها، میزان اعتنای مسئولین دستگاهها به اقدامات و پیشنهادات سرمایه‌گذار، میزان مطالبه‌گری حقوق روستاییان از سوی نمایندگان مجلس، میزان توجه مدیران محلی روستا به نیازها و خواسته‌های سرمایه‌گذار، میزان ارائه راه‌حل برای مشکلات سر راه سرمایه‌گذاری از سوی اعضای شورا، در اختیار گذاشتن وسایل و امکانات موردنیاز از طرف روستاییان، پول قرض دادن در شرایط ضروری، پایدی روستاییان به قول و قرارهایشان در زمینه دادن زمین و ...، همفکری روستاییان در حل مشکلات احتمالی بر سر راه سرمایه‌گذاری در روستا، میزان همکاری مالکان آب و زمین، میزان اعتماد به روستاییان، میزان اعتماد روستاییان به سرمایه‌گذاران غیربومی
	عملکرد نهادی	میزان پاسخگویی سازمانها و نهادهای خصوصی، میزان دادن امکانات و خدمات موردنیاز از سوی سازمانها و نهادهای خصوصی، میزان رضایت از عملکرد سازمانها و نهادهای خصوصی، میزان عمل کردن این سازمانها و نهادها به وظایفشان، میزان دادن امکانات و خدمات موردنیاز از سوی ادارات و سازمانهای دولتی، میزان رضایت از عملکرد ادارات و سازمانهای دولتی، نحوه برخورد سازمانها و ادارات دولتی با سرمایه‌گذار روستایی، میزان پذیرش نظرات سرمایه‌گذار توسط ادارات دولتی
	همبستگی اجتماعی	حمایت روستاییان در مواقع بروز مشکلات، میزان روابط دوستانه و خانوادگی با مردم، همکاری جمعی و دلسوزی مردم در پیشبرد اهداف سرمایه‌گذار، میزان مشارکت در مراسمات مختلف روستا، میزان نزاع و درگیری با مردم، وجود موانعی همچون گرایش‌های افراطی به تعصبات قومی و طایفه‌ای، میزان سازگاری با فرهنگ روستا

به منظور سازگاری دورنی و پایایی پرسشنامه در گویه‌های طرح شده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و برای این منظور در مرحله پیش آزمون تعداد ۲۰ پرسشنامه تکمیل و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵۱ به دست آمد که نشان دهنده سطح پایایی خوب پرسشنامه است (جدول ۲).

جدول (۲): مقدار ضریب آلفای کرونباخ در راستای تعیین پایایی ابزار پژوهش

آلفای کرونباخ	شاخص
۰/۶۸۲	امنیت سرمایه‌گذاری
۰/۸۸۱	سرمایه اجتماعی
۰/۷۵۱	کل پرسشنامه

شکل (۳): نقشه موقعیت منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

الف- یافته‌های توصیفی

صاحبان کارخانه‌های برنجکوبی در مناطق روستایی مورد مطالعه، مرد هستند که به لحاظ ویژگی‌های سنی، ۲۰ درصد در گروه سنی ۵۰-۳۱ سال، و ۸۰ درصد نیز بالای ۵۰ سال بوده‌اند. وضعیت سواد و تحصیلات پاسخگویان بیانگر آن است که افراد دارای تحصیلات دیپلم با ۵۲/۷ درصد، بیشترین تعداد و افراد دارای مدرک لیسانس و بالاتر با ۵/۵ درصد، کمترین تعداد پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. در زمینه وضعیت اشتغال افراد نیز ۵۰ درصد افراد علاوه بر کارخانه برنجکوبی در شغل کشاورزی نیز مشغول به کار هستند، ۱۹ درصد نیز علاوه بر کارخانه برنجکوبی دارای مشاغل آزاد نیز می‌باشند. ۳۱ درصد دیگر نیز تنها به فعالیت در کارخانه برنجکوبی مشغول می‌باشند.

جدول (۳): یافته‌های توصیفی نمونه مورد مطالعه

درصد	تعداد	
وضعیت سن		
۴	۵	۲۰-۳۵ سال
۲۲	۱۲	۳۶-۵۰ سال
۷۴	۴۱	۵۱ سال و بیشتر
۱۰۰	۵۵	کل
تحصیلات		
۴۲	۲۳	سیکل
۵۳	۲۹	دیپلم
۵	۳	لیسانس
۱۰۰	۵۵	کل
شغل		
۵۰	۲۸	کشاورزی + برنجکوبی
۱۹	۱۰	مشاغل آزاد + برنجکوبی
۳۱	۱۷	برنجکوبی
۱۰۰	۵۵	کل

در زمینه میزان سرمایه‌گذاری ۳۶ درصد افراد بیشتر از ۱۲۰ میلیون در این زمینه هزینه کرده‌اند. در زمینه مدت سرمایه‌گذاری نیز ۳۸ درصد افراد بین ۶ تا ۱۰ سال است که در این زمینه فعالیت دارند. همچنین هر یک از این افراد به طور متوسط بین ۴ تا ۶ نفر شغل ایجاد کرده‌اند.

جدول (۴): وضعیت سرمایه‌گذاری نمونه مورد مطالعه

درصد	تعداد	
میزان سرمایه‌گذاری		
۱۸	۱۰	۱۰ تا ۴۰ میلیون
۳۰	۱۶	۴۱ تا ۸۰ میلیون
۱۶	۹	۸۱ تا ۱۲۰ میلیون
۳۶	۲۰	بیشتر از ۱۲۰ میلیون
۱۰۰	۵۵	جمع
مدت زمان سرمایه‌گذاری		
۱۸	۱۰	۱-۵ سال
۳۸	۲۱	۶-۱۰ سال

۳۵	۱۹	۱۵-۱۱ سال
۹	۵	بیشتر از ۱۶ سال
۱۰۰	۵۵	جمع
تعداد شغل ایجاد شده		
۳۳	۱۸	۲ نفر
۵۶	۳۱	۴-۶ نفر
۱۱	۶	بیشتر از ۷ نفر
۱۰۰	۵۵	جمع
میل به سرمایه‌گذاری		
۱۶	۹	کم
۵۱	۲۸	متوسط
۳۳	۱۸	زیاد
۱۰۰	۵۵	جمع

هاگ^۱ در تحلیل فرآیند سرمایه‌گذاری و توسعه روستایی بر این باور است که به موازات دیگر بخشهای اقتصادی و اجتماعی، باید صنعت را به مثابه مهمترین مؤلفه‌ی هر برنامه توسعه یکپارچه روستایی پذیرفت. ماهیت و الگوی صنعتی شدن، چه در صنایع کوچک مقیاس و یا صنایع دستی و چه در صنایع بزرگ مقیاس، تابع مواد خام اولیه و منابع انسانی در ابعاد محلی و منطقه‌ای است (بهرامی، ۱۳۹۹: ۸۵). در همین راستا، آمار بدست آمده از سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان، حاکی از آن است که تا سال ۱۳۹۵، تعداد ۱۸۳ مجوز صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی (صنایع فعال) برای مناطق روستایی شهرستان صومعه‌سرا صادر گردیده است (۷/۶ درصد از کل صنایع تبدیلی و تکمیلی روستایی استان گیلان). صنایع برنجکوبی، فرآورده‌های لبنی و دامی، بسته‌بندی محصولات خشکباری و ... از جمله این صنایع هستند (جدول ۵).

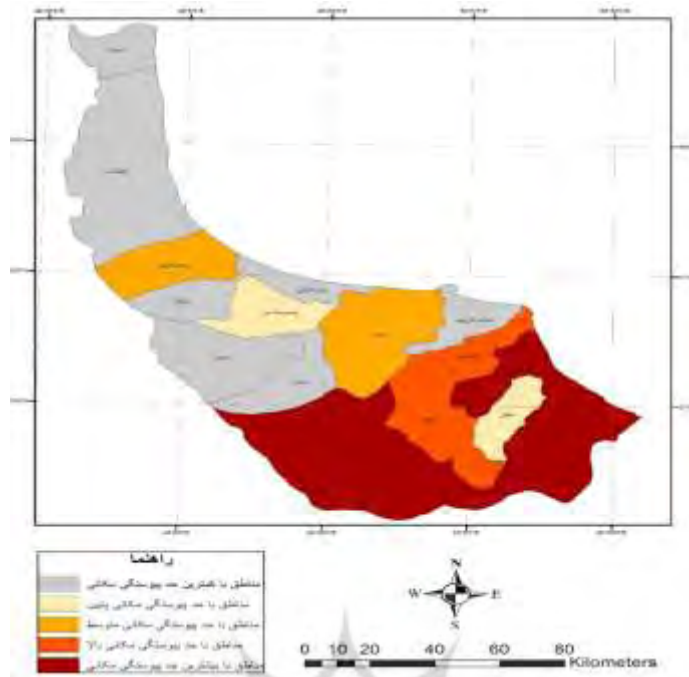
جدول (۵): مجوزهای صادره صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی شهرستان صومعه‌سرا تا سال ۱۳۹۵

تعداد شاغلین		تعداد کل	صنایع فعال
عملی	اسمی		
۷۰۹	۱۲۱۶	۱۸۳	برنجکوبی و بسته‌بندی برنج (۱۴۳)، فرآورده‌های لبنی، خوراک آماده دام و طیور (۲)، بسته‌بندی محصولات خشکباری (۹)، دودی و شور کردن انواع ماهی به روش صنعتی، سردخانه (۳)، پنیر بسته‌بندی، تخم‌مرغ بسته‌بندی، الکل اپتلیک از خرما، انواع عصاره گیاهی (شکر سیاه) (۹)، بسته‌بندی چای خشک، بسته‌بندی گل و گیاهان دارویی، تولید کودهای آلی (۵)، درجه‌بندی و بسته‌بندی میوه‌جات (۲)، زیتون و فرآورده‌های آن، کشتارگاه طیور
		✓ زراعی: ۱۶۱	
		✓ باغی: ۹	
		✓ دامی: ۱۲	
		✓ شیلاتی: ۱	

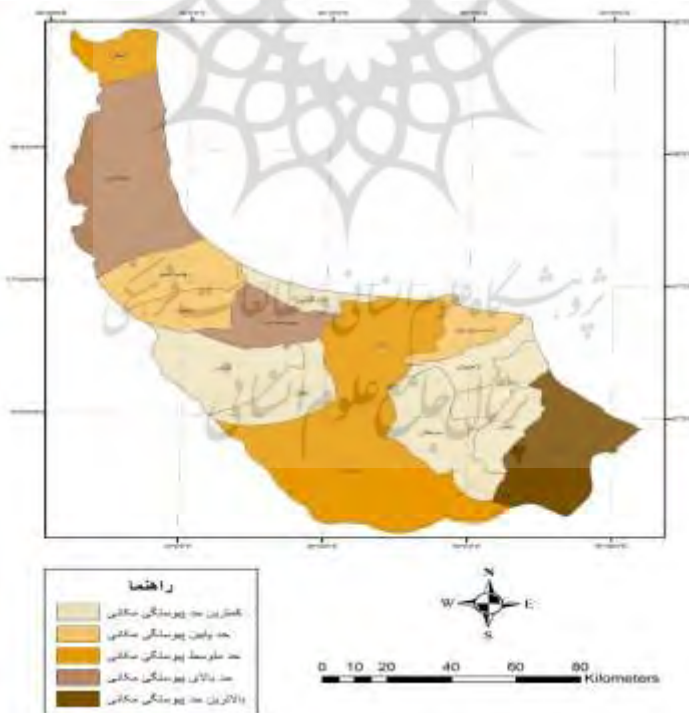
(مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان، واحد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، ۱۳۹۵)

همچنین نقشه‌های ۴، ۵ و ۶ نشان می‌دهد که تا چه حد یک فعالیت، واحدهای مرتبط با حوزه‌ی فعالیت خود را به منطقه جذب کرده است و در واقع سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به آن به چه میزان بوده است. چنانکه پیداست، در شهرستان صومعه‌سرا بین سطح زیرکشت محصولات زراعی و تعداد صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به فعالیتهای زراعی میزان پیوستگی پایین است (شکل ۴). درحالیکه بین سطح زیرکشت محصولات باغی و فعالیت دامی و تعداد صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به این فعالیتها در مناطق روستایی، میزان پیوستگی بالاست (اشکال ۵ و ۶) (محمودی، ۱۳۹۷: ۱۴۷).

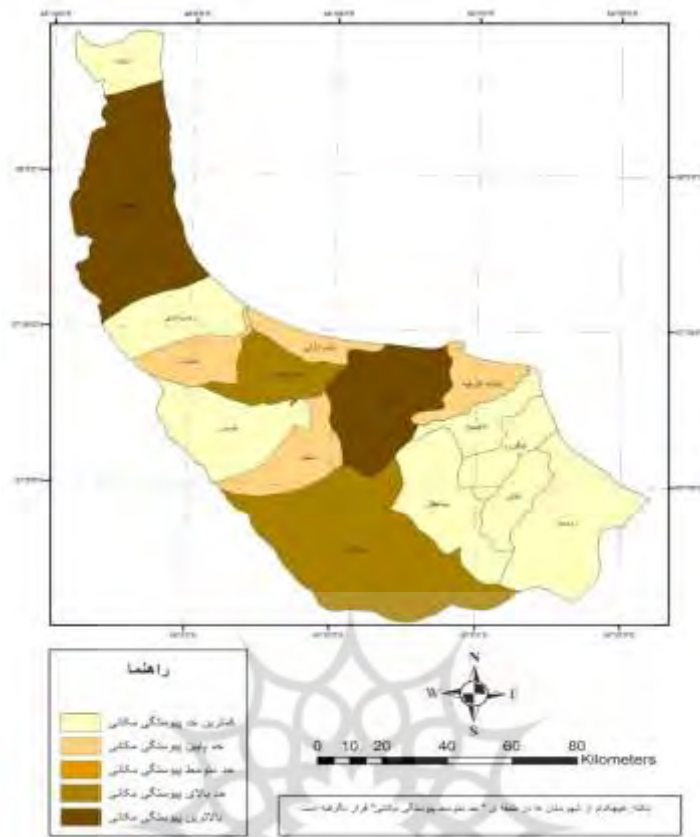
^۱ . Hag

شکل (۴): نقشه پیوستگی مکانی بین سطح زیرکشت محصولات زراعی و تعداد صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به آن در مناطق روستایی

شکل (۵): نقشه پیوستگی مکانی بین سطح زیرکشت محصولات باغی و تعداد صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به آن در مناطق روستایی

شکل (۶): نقشه پیوستگی مکانی بین تعداد کل دام‌ها و تعداد صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به آن در مناطق روستایی

ب- یافته‌های استنباطی

تحلیل همبستگی بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران

با آگاهی از میزان احساس امنیت سرمایه‌گذاری و سرمایه اجتماعی جامعه نمونه، به تحلیل همبستگی متغیرهای ذکر شده می‌پردازیم (جدول ۶). به لحاظ آمار استنباطی بین سرمایه اجتماعی و شاخص‌های امنیت سرمایه‌گذاری (بغیر از امنیت اقتصادی) رابطه معنادار مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر نتایج بدست آمده از همبستگی پیرسون نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت بین سرمایه اجتماعی و امنیت محیط جغرافیایی، امنیت حمایتی، امنیت سیاسی و امنیت اجتماعی است؛ یعنی هرچه سرمایه اجتماعی بیشتر باشد، میزان امنیت سرمایه‌گذاران روستایی در این ابعاد افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، بین سرمایه اجتماعی و امنیت قانونی سرمایه‌گذاران رابطه ناقص و منفی مشاهده شد، بدین معنا که با افزایش سرمایه اجتماعی، احساس امنیت قانونی کاهش می‌یابد.

همچنین بررسی رابطه بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی نیز بیانگر آن است که بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی (بغیر از مشارکت اجتماعی) رابطه معنادار مستقیم و مثبت وجود دارد. یعنی با افزایش امنیت سرمایه‌گذاری، میزان اعتماد، شبکه‌های اجتماعی، همبستگی اجتماعی و عملکرد نهادی نیز ارتقاء می‌یابد (جدول ۶).

جدول (۶): تحلیل همبستگی سرمایه اجتماعی و امنیت سرمایه‌گذاری

سرمایه اجتماعی	شاخص	امنیت قانونی	امنیت محیط جغرافیایی	امنیت اقتصادی	امنیت حمایتی	امنیت سیاسی	امنیت اجتماعی
ضریب همبستگی پیرسون (R)	-۰/۴۸۷**	۰/۳۸۸**	۰/۱۲۴	۰/۶۰۵**	۰/۸۴۶**	۰/۵۴۳**	
سطح معناداری (Sig)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۶۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	
تعداد	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	
امنیت سرمایه‌گذاری	شاخص	اعتماد	شبکه‌های اجتماعی	مشارکت اجتماعی	همبستگی اجتماعی	عملکرد نهادی	
ضریب همبستگی پیرسون (R)	۰/۵۷۹**	۰/۵۴۰**	۰/۱۲۴	۰/۶۳۸**	۰/۵۷۶**		
سطح معناداری (Sig)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۶۸	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		
تعداد	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵		

عوامل مؤثر بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی

ابتدا به منظور نشان دادن این که یک متغیر مستقل تابعی خطی از متغیرهای مستقل دیگر است، از آزمون هم‌خطی استفاده شد. این آزمون نشانگر این است که، اگر هم‌خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد، بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است با وجود بالا بودن ضریب تعیین بالا، مدل دارای اعتبار بالایی نباشد. به عبارت دیگر با وجود آن که مدل خوب به نظر می‌رسد ولی دارای متغیرهای مستقل معناداری نیست. بر این اساس از ضرایب تولرانس و عامل تورم واریانس در مدل استفاده شده است. طبق برآورد صورت گرفته هر چقدر تولرانس کم باشد اطلاعات مربوط به متغیرها کم بوده و مشکلاتی در استفاده از رگرسیون ایجاد می‌شود. عامل تورم واریانس نیز معکوس تولرانس بوده و هر چقدر افزایش یابد باعث می‌شود واریانس ضرایب رگرسیون افزایش یافته و رگرسیون را برای پیش بینی نامناسب می‌سازد. دو ستون دیگر نیز در جدول ۸ به نامهای مقدار ویژه و شاخص وضعیت نیز مشخص است که در زمینه مقدار ویژه نیز هر چقدر به صفر نزدیک‌تر باشد نشان دهنده همبستگی داخلی پیش‌بینی‌ها زیاد است و تغییرات کوچک در مقادیر داده‌ها به تغییرات بزرگ در برآورد ضرایب معادله رگرسیون منجر می‌شود. در زمینه شاخص‌های وضعیت با مقدار بیشتر از ۱۵ نشان‌دهنده احتمال هم‌خطی بین متغیرهای مستقل می‌باشد و مقدار بیشتر از ۳۰ بیانگر مشکل جدی در استفاده از رگرسیون در وضعیت موجود آن است. در این آزمون نیز تمامی موارد گفته شده بررسی گشت و تعدادی از متغیرهای مستقل در کل معنی دار نشده و از مدل حذف گردید. این متغیرها شامل متغیر امنیت حمایتی، امنیت اقتصادی، شبکه‌های اجتماعی و همبستگی اجتماعی است (جدول ۸)

پس از انجام آزمون هم‌خطی به منظور تبیین سیستماتیک میزان تأثیرگذاری شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران و نیل به یک مدل جامع، از تکنیک چند متغیری تحلیل مسیر استفاده شد و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مورد بحث، در یک مدل مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۷). براساس نتایج تحقیق، شاخص‌های امنیت قانونی، امنیت سیاسی، امنیت محیط جغرافیایی، امنیت اجتماعی در ارتباط با متغیر امنیت سرمایه‌گذاری؛ و همچنین شاخص‌های عملکرد نهادی و اعتماد نهادی و اعتماد بین‌فردی و تعمیم‌یافته و مشارکت اجتماعی در ارتباط با متغیر سرمایه اجتماعی، از عوامل مؤثر بر احساس امنیت سرمایه‌گذاری هستند.

جدول (۷): نتایج مربوط به برآورد مدل عوامل موثر بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی

متغیر	ضریب رگرسیونی (B)	Std. Error	ضریب رگرسیونی استاندارد (Beta)	مقدار T	سطح معناداری (Sig.)	تولرانس	عامل تورم واریانس	مقدار ویژه	شاخص وضعیت
امنیت قانونی	۰/۳۸۱	۰/۰۱۶	۰/۶۷۸	۲۴/۵۱۲	۰/۰۰۰	۰/۶۸۷	۱/۳۵۳	۰/۳۲۳	۱/۷۸۵
امنیت محیط جغرافیایی	۰/۳۷۵	۰/۰۱۳	۰/۵۰۵	۲۹/۴۸۳	۰/۰۰۰	۰/۸۷۸	۱/۸۳۱	۰/۱۴۵	۵/۷۳۳
امنیت سیاسی	۰/۱۳۴	۰/۰۲۰	۰/۵۳۹	۶/۸۱۴	۰/۰۰۰	۰/۷۹۸	۱/۳۳۹	۰/۱۸۹	۳/۱۰۳
امنیت حمایتی	۰/۰۰۳	۰/۰۹۲	۰/۰۰۶	۰/۰۲۹	۰/۹۷۷	۰/۰۰۱	۱۵/۵۶	۰/۰۰۷	۲۸/۴۳۳
امنیت اقتصادی	۰/۱۲۷	۰/۰۹۳	۰/۲۵۶	۱/۳۷۲	۰/۱۷۷	۰/۰۰۵	۱۱/۵۹۳	۰/۰۰۴	۲۲/۱۲۷
امنیت اجتماعی	۰/۲۱۱	۰/۰۳۴	۰/۴۷۹	۶/۲۷۰	۰/۰۰۰	۰/۸۰۲	۱/۰۰۹	۰/۶۵۴	۴/۶۰۲
اعتماد	-۰/۰۲۱	۰/۰۰۷	-۰/۰۵۲	-۲/۹۲۸	۰/۰۰۲	۰/۸۳۰	۱/۲۵۳	۱/۰۰۳	۸/۲۹۷
شبکه‌های اجتماعی	۰/۰۰۲	۰/۰۵۲	۰/۰۰۴	۰/۰۴۵	۰/۹۶۴	۰/۰۰۱	۲۸/۶۶۷	۰/۰۰۰	۳۸/۹۱۴
مشارکت اجتماعی	۰/۱۲۳	۰/۰۵۷	۰/۱۴۱	۲/۱۵۴	۰/۰۳۷	۰/۹۰۳	۱/۰۹۳	۲/۳۴۰	۶/۸۸۷
همبستگی اجتماعی	-۰/۱۳۳	۰/۰۷۸	-۰/۳۶۶	-۱/۷۱۳	۰/۰۹۴	۰/۷۷۴	۱/۰۹۴	۰/۰۰۲	۳۲/۴۹۰
عملکرد نهادی	۰/۱۰۲	۰/۰۳۵	۰/۴۲۰	۲/۸۹۸	۰/۰۰۴	۰/۶۹۹	۱/۹۴	۰/۷۹۸	۵/۰۰۲

از سوی دیگر، براساس نتایج تحلیل رگرسیونی و ضریب تعیین بدست آمده (۰/۷۹۹)، متغیرهای مستقل حدود ۸۰ درصد از احساس امنیت سرمایه‌گذاری را تبیین می‌کنند که از نظر آماری در سطح مطلوبی قرار دارد (جدول ۸).

جدول (۸): تحلیل رگرسیونی اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران

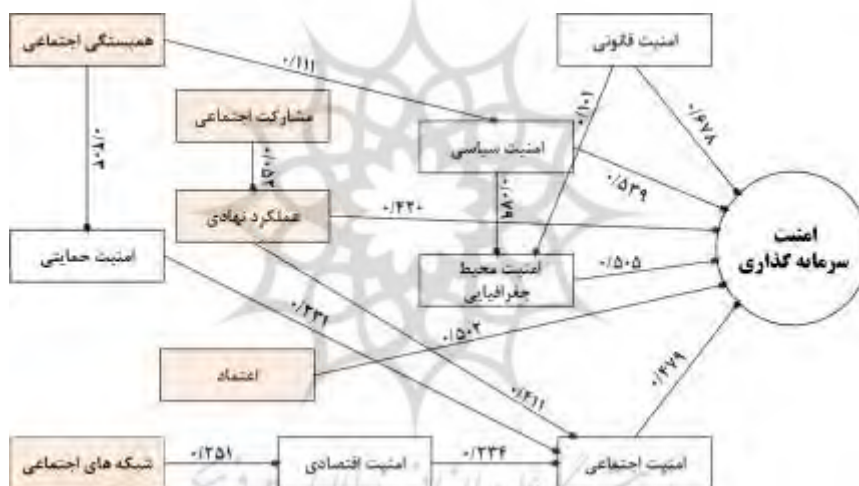
خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین (R^2)	ضریب چندگانه همبستگی
۰/۰۷۴۵۸	۰/۷۷۲	۰/۷۹۹	۰/۸۹۹ ^a

براساس نتایج جدول ۹، عواملی که تأثیر مثبت و مستقیمی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران داشته‌اند به ترتیب عبارتند از: امنیت قانونی (شامل دو زیرشاخص قواعد حقوقی و قانونی و قواعد پولی و مالی)، امنیت سیاسی، امنیت محیط جغرافیایی، امنیت اجتماعی، عملکرد نهادی، اعتماد (نهادی، بین فردی و تعمیم‌یافته).

با توجه به بررسی‌ها، یکسری عوامل هم هستند که به صورت غیرمستقیم بر حس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی اثر می‌گذارند. این عوامل عبارتند از: شبکه‌های اجتماعی (از طریق شاخص‌های امنیت اقتصادی و امنیت اجتماعی)، همبستگی اجتماعی که (از طریق شاخص‌های امنیت حمایتی، امنیت اجتماعی، امنیت قانونی، امنیت سیاسی و امنیت محیط جغرافیایی)، مشارکت اجتماعی (از طریق شاخص عملکرد نهادی و شاخص امنیت اجتماعی).

جدول (۹): اثرات متغیرهای تبیین‌کننده احساس امنیت سرمایه‌گذاران به منظور سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی

متغیر	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کل
امنیت قانونی	۰/۶۷۸	۰	۰/۶۷۸
امنیت محیط جغرافیایی	۰/۵۰۵	۰	۰/۵۰۵
امنیت سیاسی	۰/۵۳۹	۰	۰/۵۳۹
امنیت اجتماعی	۰/۴۷۹	۰	۰/۴۷۹
اعتماد نهادی، اعتماد بین فردی و تعمیم‌یافته	-۰/۰۵۲	۰	-۰/۰۵۲
عملکرد نهادی	۰/۴۲۰	۰	۰/۴۲۰
شبکه‌های اجتماعی + امنیت اقتصادی + امنیت اجتماعی	۰	۰/۴۳	۰/۴۳
مشارکت اجتماعی + عملکرد نهادی + امنیت اجتماعی	۰	۰/۹۳	۰/۹۳
همبستگی اجتماعی + امنیت حمایتی + امنیت اجتماعی	۰	۰/۷۵	۰/۷۵
همبستگی اجتماعی + امنیت سیاسی + امنیت محیط جغرافیایی + امنیت قانونی	۰	۰/۹۵	۰/۹۵

شکل (۷): مدل تجربی احساس امنیت سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی

نتیجه‌گیری

سرمایه‌گذاری در محیط و شرایطی که میزان و درجه ریسک، بالا و پرخطر باشد امکان نخواهد داشت. اگر انواع سرمایه را به اقتصادی، اجتماعی، انسانی، فیزیکی و فرهنگی خرد کنیم، سرمایه اقتصادی (سرمایه‌گذاری) و سرمایه اجتماعی تقویت‌کننده همدیگر و دیگر انواع سرمایه هستند. در صورت فرسایش سرمایه اجتماعی و شاخص‌های آن همچون اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی، شبکه‌های اجتماعی و ...، ضمن برهم خوردن تعادل جامعه، ناامنی نیز حیات جامعه را با مسأله مواجه می‌کند. با وجود این شرایط، سرمایه‌گذاری چه از سوی دولت باشد و چه از سوی بخش خصوصی، تحقق پیدا نخواهد کرد. در همین راستا پژوهش حاضر بدنبال تبیین ارتباط بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران در مناطق روستایی از دیدگاه صاحبان کارخانه‌های برنجکوبی بخش تولد شهرستان صومعه‌سرا بوده است.

بر این اساس نتایج بدست آمده از همبستگی پیرسون نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت بین سرمایه اجتماعی و امنیت محیط جغرافیایی، امنیت حمایتی، امنیت سیاسی و امنیت اجتماعی؛ و رابطه ناقص و منفی بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت قانونی

می‌باشد. همچنین بررسی رابطه بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی نیز بیانگر آن است که بین امنیت سرمایه‌گذاری و شاخص‌های سرمایه اجتماعی (بغیر از مشارکت اجتماعی) رابطه معنادار مستقیم و مثبت وجود دارد. از سوی دیگر، براساس نتایج تحلیل رگرسیونی و ضریب تعیین بدست آمده (۰/۷۹۹)، متغیرهای مستقل حدود ۸۰ درصد از احساس امنیت سرمایه‌گذاری را در جامعه نمونه تبیین می‌کنند. همچنین براساس نتایج حاصل از تکنیک چند متغیری تحلیل مسیر، شاخص‌های امنیت قانونی، امنیت سیاسی، امنیت محیط جغرافیایی، امنیت اجتماعی در ارتباط با متغیر امنیت سرمایه‌گذاری؛ و همچنین شاخص‌های عملکرد نهادی، اعتماد و مشارکت اجتماعی در ارتباط با متغیر سرمایه اجتماعی، از عوامل مؤثر بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران هستند. در این میان، عوامل مستقیم تأثیرگذار بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی به ترتیب شامل امنیت قانونی، امنیت سیاسی، امنیت محیط جغرافیایی، امنیت اجتماعی، عملکرد نهادی و اعتماد می‌باشند. عواملی که بصورت غیرمستقیم بر حس امنیت سرمایه‌گذاران تأثیرگذارند نیز عبارتند از: شبکه‌های اجتماعی (از طریق شاخص‌های امنیت اقتصادی و امنیت اجتماعی)؛ همبستگی اجتماعی (از طریق شاخص‌های امنیت حمایتی، امنیت اجتماعی، امنیت قانونی، امنیت سیاسی و امنیت محیط جغرافیایی)؛ و همچنین مشارکت اجتماعی (از طریق شاخص‌های عملکرد نهادی و امنیت اجتماعی). لازم به ذکر است یافته‌های پژوهش در زمینه‌ی وجود ارتباط بین سرمایه اجتماعی و امنیت سرمایه‌گذاری با یافته‌های سهامسارانام و نانداکومار (۲۰۲۰)، حسن و همکاران (۲۰۲۰)، مافود و همکاران (۲۰۲۰)، حسن و همکاران (۲۰۱۶) و مونولووا و همکاران (۲۰۰۷) همراستا است. همچنین در تأیید اثر عملکرد نهادی در احساس امنیت سرمایه‌گذاران نیز یافته‌های پژوهش با یافته‌های یانگ و همکاران (۲۰۲۰)، سهامسارانام و نانداکومار (۲۰۲۰)، واندرهون و همکاران (۲۰۲۰)، استینر و تیدال (۲۰۱۶) و دی کلرک و همکاران (۲۰۱۳) همراستا می‌باشد. تأثیر اعتماد بر امنیت سرمایه‌گذاری نیز در مطالعات وو و لیو (۲۰۲۰)، یانگ و همکاران (۲۰۲۰) و لی و همکاران (۲۰۱۵) مورد تأیید قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش در زمینه تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران با پژوهش حسن و همکاران (۲۰۲۰)، لانگ و فینک (۲۰۱۹)، جاواکادز و همکاران (۲۰۱۶) و وودهاوس (۲۰۰۶) همراستا است. در تأیید اثر شاخص‌های همبستگی اجتماعی و مشارکت اجتماعی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی مطالعه وو و لیو (۲۰۲۰) با یافته‌های تحقیق حاضر هم‌جهت است. از سوی دیگر یافته‌های پژوهش در ارتباط با تأثیر مشارکت اجتماعی بر احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی با پژوهش نایج (۲۰۲۰)، یانگ و همکاران (۲۰۲۰)، هرانداز اگیولار و همکاران (۲۰۱۷) و ورمیولن و کتیولا (۲۰۱۰) همراستا نبوده و مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

با عنایت به بحث، هرچند در مواردی بنگاه‌های اقتصادی به امید کسب بازدهی بالا اقدام به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر می‌نمایند، اما بطور کلی سرمایه‌گذاری فرآیندی است که با ریسک و مخاطره سازگار نیست. در چنین شرایطی دولت‌ها می‌توانند نقش قابل توجهی ایفا کنند. در واقع دولت‌های توسعه‌گرا موظفند با بازبینی و اصلاح قوانین، کاهش بروکراسی‌ها، افزایش در شفافیت صدور مجوزها و ...، بسترساز و مشوق فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری بویژه برای مناطق آسیب‌پذیر و محروم روستایی گردند؛ چراکه عملکرد نهادی، اعتماد نهادی و همچنین شبکه‌های اجتماعی از اثرگذارترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی در احساس امنیت سرمایه‌گذاران روستایی شناسایی شدند. چنانکه ملاحظه شد، شهرستان صومعه‌سرا دارای ظرفیت قابل توجهی در زمینه پرورش ماهی (رتبه دوم از نظر تولید ماهی در استان) و تنوع بسیار زیاد محصولات تولیدی زراعی (برنج، لوبیای کشاورزی، هنداونه، بادام زمینی، باقلا، سیر) و باغی (توت-فرنگی، سیب، انار، هلو و شلیل و گلابی) است درحالی‌که در ارتباط با صنایع تبدیلی و تکمیلی از تنوع زیادی برخوردار نیست و حتی در ارتباط با برخی محصولات همچون فرآوری ماهی، بادام زمینی و توت‌فرنگی سرمایه‌گذاری خاصی صورت نپذیرفته است. با این وصف، در صورت فراهم نمودن شرایط ایمن جهت سرمایه‌گذاری با اتکا به شاخص‌های سرمایه اجتماعی، می‌توان از قابلیت‌های ویژه شهرستان در زمینه توسعه پایدار روستایی و حتی منطقه‌ای بهره جست.

منابع

- 0 بهرامی، رحمت‌الله، (۱۳۹۹)، اثرات اقتصادی- اجتماعی صنایع روستایی (صنایع دستی و مشاغل خانگی) بر توسعه روستایی مورد: روستاهای شهرستان سنندج، *نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، شماره ۷۲، صص ۱۰۳-۸۱.
- 0 ترکمانی، جواد؛ باقری، مهرداد، (۱۳۸۱)، بررسی ارتباط سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی با رشد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، *مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه*، شماره ۴۰، صص ۲۴-۱.
- 0 سویزی، محسن؛ محمدی، فریبرز، (۱۳۹۰)، نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری، *فصلنامه راه‌نامه سیاستگذاری*، شماره ۳، صص ۱۴۶-۱۱۹.
- 0 طولابی‌نژاد، مهرشاد؛ قنبری، سیروس؛ شایان، محسن، (۱۳۹۷)، بررسی اثرات سرمایه اجتماعی بر رفاه خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان میانکوه شرقی)، *نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، شماره ۶۶، صص ۱۸۵-۱۶۳.
- 0 محمودی، سمیرا، (۱۳۹۷)، زمینه‌یابی و ارائه‌ی الگوی پیشنهادی متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی استان گیلان، *فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای*، شماره ۲۹، صص ۱۵۸-۱۲۷.
- 0 وظیفه‌امندی، مجید؛ اصغرزاده، احمد؛ حسین‌خانی، سعید، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه بین میزان ریسک سرمایه‌گذاری و گرایش به سرمایه‌گذاری (مقایسه استان‌های آذربایجان شرقی و غربی)، *فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی*، شماره ۳ (۱۰)، صص ۹۷-۱۱۸.
- 0 Allinson, G., Braidford, P., Houston, M., Robinson, F., Stone, I. (2011), Business Support for Social Enterprises: Findings from a Longitudinal Study. Policy Research Group, University of Durham. Available at: <http://dro.dur.ac.uk/15042/1/15042.pdf>. (Accessed 8 August 2019).
- 0 Baranyai, Z., Naar, Z.T. and Farkas, M.F. (2011), Role of trust in building social capital and rural development, *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, Vol. 3, No. 2, pp: 519-529.
- 0 Bottazzi, L., Da Rin, M. and Thomas. (2007), The importance of trust for investment: Evidence from venture capital. Working Paper 325, IGIER (Innocenzo Gasparini Institute for Economic Research), Bocconi University.
- 0 Bowen, H. P., & De Clercq, D. (2008), Institutional context and the allocation of entrepreneurial effort, *Journal of International Business Studies*, Vol. 39, No. 4, pp: 747-768.
- 0 Bruton, G., Khavul, S., Siegel, Dt, Wright, M. (2015), New ifnancial alternatives in seeding entrepreneurship: microfinance, crowdfunding, and pe-to-peer innovations. *Journal of Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 39, No. 1, pp: 9-26.
- Bunge-Viver, V., Martinez-Ballesté, A. (2017), Factors that influence the success of conservation programs in common property resources in Mexico. *International Journal of the Commons*, Vol. 11, No. 1, pp: 487-507.
- Cai, L., Hughes, Mr, & Yin, M. (2014), The relationship between resource acquisition methods and if performance in Chinese new ventures: The intermediate effect of learning capability, *Journal of Small Business Management*, Vol. 52, No. 3, pp: 365-389.
- Dal Bo, P., Foster, A., Putterman, L. (2010), Institutions and Behavior: Experimental Evidence on the Effects of Democracy, *The American Economic Review*, Vol. 100, No. 5, pp: 2205-2229.
- De Clercq, D., Lim, D.S.K., Oh, C.H. (2013), Individual-level resources and new business activity: The contingent role of institutional context, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 37, No. 2, pp: 303-330.
- Fukoyama, F. (1995), *Social Capital at World Bank*, Strategic and operational implications of the concept. New York: Colombia University Press.

- 0 Gnych, S., Lawry, S., McLain, R., Monterroso, I., Adhikary, A. (2020), Is community tenure facilitating investment in the commons for inclusive and sustainable development?, *Forest Policy and Economics*, No. 111, pp: 1-19.
- 0 Guizo, L., Sapienza, P., Zingales, L. (2004), The role of social capital in financial development, *American Economic Review*, Vol. 94, No. 3, pp: 526–556.
- 0 Guizo, L., Sapienza, P., Zingales, L. (2009), Cultural biases in economic exchange, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 124, No. 3, pp: 1095-1131.
- 0 Hall, K., Alcock, P., Millar, R. (2012), Start up and sustainability: marketisation and the social enterprise investment fund in England, *Journal of Social Policy*, Vol. 41, No. 4, pp: 733–749.
- 0 Harrow, J., Jung, T. (2016), Philanthropy and community development: the vital signs of community foundation?, *Community Development Journal*, Vol. 51, No. 1, pp: 132–152.
- 0 Hasan, I., He, Q., Lu, H. (2020), The impact of social capital on economic attitudes and outcomes. *Journal of International Money and Finance*, (In Press). <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2020.102162>.
- 0 Hasan, I., Hoi, C. K., Wu, Q., Zhang, H. (2016), Does social capital matter in corporate decisions? Evidence from corporate tax avoidance, *Journal of Accounting Research*, Vol. 55, No. 3, pp: 629–668.
- 0 Hernandez-Aguilar, J.A., Corina-Villar, H.S., Garcia-Barrios, L.E., Castillo-Santiago, M.A. (2017), Factors limiting formation of community forestry enterprises in the southern Mixteca region of Oaxaca, Mexico, *Environmental Management*, Vol. 59, No. 3, pp: 490–504.
- 0 Javakhadze, D., Ferris, S.P., French, D.W. (2016), Social capital, investments, and external financing, *Journal of Corporate Finance*, No. 37, pp: 38-55.
- 0 Kamei, K. (2016), Democracy and resilient pro-social behavioral change: an experimental study, *Social Choice and Welfare*, Vol. 47, No. 2, pp: 359-378.
- 0 Knack, S., Keefer, P. (1997), Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 112, No. 4, pp: 1251-1288.
- 0 La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R.W. (1998), Law and finance, *Journal of Political Economy*, Vol. 106, No. 6, pp: 1113-1155.
- 0 Li, Y., Wang, X., Westlund, H., Liu, Y. (2015), Physical capital, human capital and social capital: The changing roles in China's economic growth, *Journal of Growth and Change*, Vol. 46, No. 1, pp: 133-149.
- 0 Long, R., Fink, M. (2019), Rural social entrepreneurship: The role of social capital within and across institutional levels, *Journal of Rural Studies*, No. 70, pp: 155-168.
- 0 Mahfud, T., Triyono, M.B., Sudria, P., Mulyani, Y. (2020), The influence of social capital and entrepreneurial attitude orientation on entrepreneurial intentions: the mediating role of psychological capital, *European Research on Management and Business Economics*, No. 26, pp: 33–39.
- Manolova, T.S., Carter, N.M., Manev, I.M., Gyoshev, B.S. (2007), The differential effect of men and women entrepreneurs' human capital and networking on growth expectancies in Bulgaria, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 31, No. 3, pp: 407–426.
- Mason, C., Kwok, J. (2010), Investment readiness programmes and access to finance: a critical review of design issues, *Local Economic Development*, Vol. 25, No. 4, pp: 269–292.
- Mayers, J., Vermeulen, S. (2002), Company–Community Forestry Partnerships: From Raw Deals to Mutual Gains? Instruments for Sustainable Private Sector Forestry Series, London: International Institute for Environment and Development (IIED) <http://pubs.iied.org/pdfs/9132IIED.pdf>.
- Mickiewicz, T., Nyakudya, F.W., Theodorakopoulos, N., Hart, M. (2017), Resource endowment and opportunity cost effects along the stages of entrepreneurship, *Small Business Economics*, Vol. 48, No. 4, pp: 953–976.
- Minniti, M., Nardone, C. (2007), Being in someone else's shoes: The role of gender in nascent entrepreneurship, *Small Business Economics*, Vol. 28, No. 2, pp: 223–238.

- 0 Mohan, G., Mohan, J. (2002), Placing social capital, *Progress in human geography*, Vol. 26, No. 2, pp: 191-210.
- 0 Negra, C., Remans, R., Attwood, S., Jones, S., Werneck, F., Smith, A. (2020), Sustainable agri-food investments require multi-sector co-development of decision tools, *Ecological Indicators*, No. 110, pp: 1-8.
- 0 Sahasranamam, S., Sud, M. (2016), Opportunity and necessity entrepreneurship: A comparative study of India and China, *Academy of Entrepreneurship Journal*, Vol. 22, No. 1, pp: 21-40.
- 0 Sahasranamam, S., Nandakumar, M.K. (2020), Individual capital and social entrepreneurship: Role of formal institutions, *Journal of Business Research*. No. 107, pp: 104-117.
- 0 Sengupta, A. (2010), Social capital and entrepreneurship: An analysis of methodological issues, *Sociological Bulletin*, Vol. 59, No. 3, pp: 323-344.
- 0 Stam, W., Arzlanian, S., Elfring, T. (2014), Social capital of entrepreneurs and small firm performance: A meta-analysis of contextual and methodological moderators, *Journal of Business Venturing*, Vol. 29, No. 1, pp: 152-173.
- Steiner, A., Teasdale, S. (2016), The playground of the rich? Growing social business in the 21st century, *Social Enterprise Journal*, Vol. 12, No. 2, pp: 201-216.
- Vanderhoven, E., Steiner, A., Teasdale, S., Calo, F. (2020), Can public venture capital support sustainability in the social economy? Evidence from a social innovation fund, *Journal of Business Venturing Insights*. No. 13, pp: 1-6.
- Vega, D.C., Keenan, R.J. (2014). Transaction cost theory of the firm and community forestry enterprises, *Forest Policy and Economics*, No. 42, pp: 1-7.
- Vermeulen, S., Cotula, L. (2010), *Making the Most of Agricultural Investment: A Survey Business Models that Provide Opportunities for Smallholders*, London: IIED, (Rome: FAO/IFAD; Bern: SDC. ISBN: 978-1-84369-774-9).
- Westlund, H., Bolton, R. (2003), Local social capital and entrepreneurship, *Small Business Economics*, No. 21, pp: 77-113.
- Whiteley, P.F. (2000), Economic growth and social capital, *Political Studies*, Vol. 48, No. 3, pp: 443-466.
- Wilson, K.E. (2014), *Social Investment: New Investment Approaches for Addressing Social and Economic Challenges*. OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 15, OECD Publishing. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2501247>.
- Woodhouse, A. (2006), Social capital and economic development in regional Australia: A case study, *Journal of Rural Studies*, Vol. 22, No. 1, pp: 83-94.
- Wu, B., Liu, L. (2020), Social capital for rural revitalization in China: A critical evaluation on the government's new countryside programme in Chengdu, *Land Use Policy*, Vol. 91. (In Press). <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.104268>.
- Yang, X., Cao, D., Andrikoulous, P., Yang, Z., Bass, T. (2020), Online social networks, media supervision and investment efficiency: An empirical examination of Chinese listed firms, *Technological Forecasting and Social Change*, Vol. 154, pp: 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.119969>.
- Yang, X., Nie, Z., Qiu, J., Tu, Q. (2020), Institutional preferences, social preferences and cooperation: Evidence from a lab-in-the-field experiment in rural China, *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, Vol. 87. (In Press). <https://doi.org/10.1016/j.socec.2020.101554>.
- Zak, P.J., Knack, S. (2001), Trust and growth, *The economic journal*, Vol. 111, No. 470, pp: 295-321.